

Asiantuntijalausunto Talousvaliokunnan kokoukseen 20.6.2022 koskien ehdotusta REPowerEU-suunnitelmaksi (E 76/2022 vp)

Komission REPowerEU-ehdotuksen tarkoitus on katkaista nopeasti unionin riippuvuus fossiilisten polttoaineiden tuonnista Venäjältä. Kyse on ennen kaikkea kaasusta, josta 40% on Venäjältä tuotua. Ehdotus on osa unionin Venäjän-vastaisista pakotteista Ukrainan sodan takia. Kyse on siten suuren poliittisen ja ulkopoliittisen hankkeen osasta eikä sen taloudellisia seuraamuksia ole toistaiseksi kattavasti arvioitu. Ne riippuvat suuresti mm. siitä, miten unionin yksittäiset jäsenmaat onnistuvat toteuttamaan ehdotetun ohjelman toimenpiteet.

Ohjelman tavoitteena on monipuolistaa tuodun kaasun lähteitä (etenkin USA, Kanada, Norja), korvata kaasun käyttöä ennen kaikkea lämmön ja sähkön tuotannossa sekä edistää uusiutuvien kaasujen tuotantoa. Nesteytetyn kaasun (LNG) tuontia varten on rakennettava satamia ja kuljetusputkia korvaamaan tähän saakka toimivia. Tuonnin vakauttamiseksi on tarkoitus sopia unionin yhteishankinnoista (koronarokotteiden tapaan). Muut tavoitteet edustavat lähinnä lisäyksiä jo käynnissä oleviin vaihtoehtoisen energian hankkeisiin.

Arvioitu rahoitustarve (alustavasti 210 mrd. euroa yhteensä vuosille 2022-2027) ehdotetaan katettavaksi valtaosin lainavaroilla jotka ovat jääneet toistaiseksi käyttämättä koronavastustamisten elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) osalta. Ohjelmien yhteensopivuus pyritään varmistamaan sijoittamalla REPowerEU-hankkeet osiksi kansallisia RRF-ohjelmia. Pienempi osa rahoituksesta ehdotetaan hankittavaksi päästökaupan vakaumusmarkkinavarannon käyttämisestä sekä maakohtaisista siirroista olemassa olevista rahastoista. Rahoitusta olisi yhteensä käytettävissä noin 300 mrd. euroa.

Valtioneuvosto ei tässä vaiheessa ota kantaa mielestäni tärkeimpään eli ehdotuksen yleisiin reaalityökalouden seurauksiin. Tämä on ymmärrettävää, koska seurauksia ei ilmeisesti pidetty oleellisina myöskään REPowerEU-hankkeen käynnistyksen yhteydessä. Valtioneuvosto sen sijaan esittää kantansa useisiin ehdotuksen teknisiin yksityiskohtiin. Kanta on myönteinen tai avoin useimpiin näistä paitsi, mielestäni perustellusti, ehdotukseen päästöoikeuksien myyntiin markkinavakaumusvarannosta.

Oli mielestäni ollut perusteltua myös REPowerEU:n osalta arvioida toimien seurauksia ennen kuin poliittinen päätös tehtiin. Hyvin ylimalkainenkin tarkastus viittaa tähän:

REPowerEU-ehdotus merkitsee unionin kaasunkäytön jatkamista käyttäen normaalitilanteissa aikaisempaa selvästi kalliimpia kaasuntuonnin lähteitä. Toimitukset saattavat lyhyellä aikavälillä olla paikoittain jopa riittämättömiä, mutta vakiintunevat uuden logistiikan valmistuttua ja pitkäaikaisten sopimusten ehdittyä syntyä uusien toimittajien kanssa.

Korkeammat kaasun hinnat nostavat etenkin asumisen ja tuotannon kustannuksia. Tämä heikentää pysyvästi unionin kansalaisten elintasoja ja tuottajien kilpailukykyä. Investoinnit LNG-logistiikkaan edustavat pääosin kaasunkäytön kertaluonteista lisäkustannusta joka myös nostaa kaasun hintaa käyttäjille. REPowerEU:n vaikutus on erilainen eri maissa kaasunkäytöstä riippuen, mutta sähkön rajoja ylittävä kauppataasointi vaikuttaa jäsenmaiden välillä. Vähäisestä omasta kaasunkäytöstään huolimatta myös Suomi osallistuu siten vähitellen REPowerEU-muutoksen kustannuksiin.